ZACHĘTA

Karolina Grzywnowicz. Odwrażliwianie – zmysły jako narzędzie kontroli i oporu

Karolina Grzywnowicz podejmuje temat politycznego wymiaru zmysłów – przygląda się temu, w jaki sposób władza może oddziaływać na ciało: kształtować nasze doświadczenie rzeczywistości, wpływać na podstawowe procesy fizjologiczne i podporządkowywać percepcję. W najnowszych pracach artystkę interesuje zarówno to, jak oddziaływanie na zmysły może prowadzić do lęku, bólu, dezorientacji i podporządkowania, jak i możliwości wykorzystania zmysłowego doświadczenia jako narzędzia oporu i odzyskiwania sprawczości. Wystawę prac wideo, obiektów i instalacji, można oglądać w Zachęcie – Narodowej Galerii Sztuki od 16 października 2026 do 10 stycznia 2027 roku.

Zmysły są podstawowym sposobem doświadczania świata, ale także przestrzenią, w którą może ingerować władza – mówi Karolina Grzywnowicz, która w swoich najnowszych realizacjach bada relacje między ciałem, percepcją i mechanizmami kontroli. Prezentowane w warszawskiej Zachęcie prace wideo, obiekty i instalacje – w tym zapachowa – traktują zmysły jako pole polityczne, które można kształtować, zakłócać i podporządkowywać. Szczególne znaczenie ma w tym kontekście zmysł węchu, wokół którego koncentruje się najnowszy projekt artystki zatytułowany *Odwrażliwianie (2026):*

Zapachy mogą być bronią, kamuflażem lub śladem obecności – dowodem na istnienie w świecie, w którym władza i reżimy graniczne usiłują pewnych ludzi wymazać. Zapach jest również silnie powiązany z pamięcią. Potrafi błyskawicznie przenieść nas do konkretnych miejsc i wydarzeń z przeszłości – tłumaczy Karolina Grzywnowicz.

Artystka, wspólnie z prof. Pamelą Dalton z Monell Chemical Senses Center w Filadelfii, autorką przełomowych badań dotyczących zapachów traumy, zrekonstruowała w warunkach laboratoryjnych „zapach drogi". W swojej instalacji skupia się na zapachowym doświadczeniu granicy w Puszczy Białowieskiej – zarówno osób uchodźczych, jak i osób niosących im pomoc. Pracuje z zapachem nie tylko jako śladem obecności czy świadectwem przemocy, ale przede wszystkim jako potencjalnym narzędziem uzdrawiania.

Towarzyszący instalacji zapachowej film, pokazuje kulisy mechanicznego uczenia się nawyków przez powtarzanie. Widoczny na wideo pies uczy się rozpoznawać zapach pochodzący z ubrań przekraczających granicę uchodźców, a następnie, w ramach doskonale odwrotnej procedury, oducza się reakcji na ten sam zapach. *Film jest niemal instruktażową demonstracją plastyczności aparatu percepcyjnego, a w szerszym kontekście – codziennego treningu ideologicznego, jakiemu poddawane jest społeczeństwo.* – w tekście poświęconym wystawie, pisze Paweł Mościski (Magazyn Zachęty, nr. 3, 2026)

instytucja finansowana przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Zachętę wspiera Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych
mecenas Zachęty ORLEN

ZACHĘTA

Inny wymiar tego doświadczenia rozwija druga z nowych prac *Pułapki* (2026), w której Grzywnowicz pokazuje, jak Puszcza Białowieska zostaje włączona w mechanizmy kontroli i egzekwowania władzy. Punktem wyjścia do stworzenia wideo instalacji były badania biologów, którzy za pomocą foto pułapek dokumentowali wpływ infrastruktury granicznej na lokalne ekosystemy, zwłaszcza na migracje zwierząt. Na marginesie tego naukowego projektu powstało – nieplanowane, oddolne archiwum życia i walki o przetrwanie rozgrywającej się w tym miejscu.

Wystawa obejmuje również wcześniejsze realizacje artystki dotyczące doświadczenia przemocy i sposobów przetrwania w warunkach opresji. *Combat Breathing* (2025) odnosi się do działania gazu łzawiącego na ciało. Oddychanie – jedna z najbardziej podstawowych czynności fizjologicznych – staje się tu również aktem politycznym.

W *Bedtime* (2021) Grzywnowicz dotyka tematu deprywacji snu – pozbawiania możliwości odpoczynku i spokojnego snu, stosowanego jako forma przemocy w palestyńskich obozach dla uchodźców. Artystka zarejestrowała tam kołysanki śpiewane dzieciom. W warunkach permanentnego zagrożenia nabierają one szczególnego znaczenia: są jednocześnie gestem troski, nośnikiem pamięci oraz ciągłości kultury, a także aktem oporu.

W swojej twórczości Grzywnowicz podejmuje refleksję nad „weaponizacją zmysłów" – wykorzystywaniem percepcji i doświadczenia cielesnego jako narzędzi kontroli. Ważnym dla artystki tematem jest również doświadczenie osób żyjących od lat w warunkach okupacji oraz sposoby, jakimi próbują one chronić siebie i swoje wspólnoty. Jednocześnie odkrywa oddolne formy sprzeciwu i poszukuje nowych narzędzi oporu, dzięki którym można odzyskać kontrolę nad indywidualnym i wspólnotowym odczuwaniem. – tłumaczy Katarzyna Kołodziej-Podsiadło, kuratorka wystawy w Zachęcie – Narodowej Galerii Sztuki.

Karolina Grzywnowicz. Odwrażliwianie
kuratorka: **Katarzyna Kołodziej-Podsiadło**
16 października 2026 – 10 stycznia 2027
Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki
pl. Małachowskiego 3, 00-916 Warszawa

partner główny wystawy: Krosno
partner wystawy: Fundacja Nienieodpowiedzialni; ANG Odpowiedzialne Finanse
partner technologiczny: DEKOMA
współpraca: Fundacja Ocalenie; Monell Chemical Senses Center; Unsound

Prace *Odwrażliwianie* i *Pułapki* zostały zamówione i wyprodukowane wspólnie przez Zachętę — Narodową Galerię Sztuki i Berlin Biennale for Contemporary Art, przy wsparciu Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej.

Dziękujemy Studio Lekko za przygotowanie pro bono koncepcji identyfikacji wizualnej wystawy.

instytucja finansowana przez
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Zachętę wspiera
TOWARZYSTWO ZACHĘTY SZTUK PIĘKNYCH
mecenas Zachęty
ORLEN

ZACHĘTA

Karolina Grzywnowicz (ur.1984) jest artystką wizualną działającą na styku sztuki, badań i aktywizmu. Interesują ją codzienne praktyki oporu, pozornie niezauważalne gesty, które mają moc przeciwstawiania się opresji. Jej praktyka opiera się na współpracy ze specjalistami z różnych dziedzin oraz lokalnymi społecznościami i osobami z doświadczeniem uchodźczym — w celu tworzenia przestrzeni interakcji i wymiany wiedzy. Tworzy sytuacje i interwencje, posługując się instalacją, rzeźbą i filmem.

Jej prace były prezentowane m.in. w Akademie der Künste der Welt (Kolonia), Hellerau – Europäisches Zentrum der Künste (Drezno), Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Zachęcie — Narodowej Galerii Sztuki (Warszawa) oraz w The Indian Museum w Kalkucie. W 2024 roku była stypendystką programu CEC ArtsLink w Nowym Jorku i Chicago, gdzie zrealizowała wystawę indywidualną w Watershed Art & Ecology (Chicago). Odbyła rezydencje m.in. w Akademie Schloss Solitude (Stuttgart), Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski (Warszawa), w Ramallah (Palestyna), Pondicherry (Indie) oraz Tokyo Art and Space. W 2022 roku otrzymała Nagrodę Specjalną Fundacji Sztuki Polskiej ING podczas Warsaw Gallery Weekend za projekt *Destylaty.* W 2025 roku była stypendystką Senatu Berlina oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Ukończyła komparatystykę literacką, mieszka i pracuje w Berlinie i Warszawie.

instytucja finansowana przez
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Zachętę wspiera
TOWARZYSTWO ZACHĘTY SZTUK PIĘKNYCH

mecenas Zachęty
ORLEN